

13 Σεπτεμβρίου, 1994

(ΠΙΚΗΣ, ΧΑΤΖΗΤΣΑΓΓΑΡΗΣ, ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΗΣ, ΑΡΤΕΜΗΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ, Δ/στές)

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ,

Εφεσείοντες,

v.

ΑΝΔΡΕΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ,

Εφεσιβλήτων.

(Αναθεωρητική Έφεση Αρ. 1877.)

- Περιφρόνηση Δικαστηρίου — Παράλειψη συμμόρφωσης προς ακυρωτική απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου στα πλαίσια άσκησης της Αναθεωρητικής του Δικαιοδοσίας — Συνέπειες.
- 5 Δεδικασμένο — Ακυρωτική απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου — Εφαρμοστέες νομικές αρχές.
- Διοικητικό Δίκαιο — Δικαίωμα προσφυγής — Συνταγματική κατοχύρωση — Άρθρο 146 του Συντάγματος.
- 10 Δευτερογενής Νομοθεσία — Είναι ανυπόστατη στην απουσία πρόνοιας στον εξουσιοδοτικό νόμο — Κατά πόσο είναι εφικτή η αναδρομική ακύρωση κανονιστικής διοικητικής πράξης — Ο περί Ερμηνείας Νόμος Καθ. 1 Άρθρο 7.
- 15 Δικαιοδοσία — Αναθεωρητική δικαιοδοσία του Ανωτάτου Δικαστηρίου βάσει του άρθρου 146 του Συντάγματος — Θεσμικός διαχωρισμός από την πολιτική δικαιοδοσία των Επαρχιακών Δικαστηρίων — Ποιό το εφαρμοστέο κριτήριο για ανάληψη και άσκηση δικαιοδοσίας από το κάθε Δικαστήριο — Κατά πόσο η ύπαρξη αγωγής ενώπιον του Επαρχιακού Δικαστηρίου για ακύρωση κανονιστικής διάταξης, δημιουργεί κάλυμμα στην διερεύνηση της ίδιας κανονιστικής διάταξης από το Ανώτατο Δικαστήριο, στα πλαίσια εξέτασης της νομιμότητας διοικητικής απόφασης.
- 20
- 25 Οι εφεσιβλήτοι ήταν κάτοχοι του διπλώματος που εθεωρείτο ως προσόν από την Κ.Δ.Π. 41/88 για εγγραφή στο μητρώο αρχιτεκτόνων βάσει του περί Αρχιτεκτόνων και Πολιτικών Μηχανικών Νόμου. Η αίτησή τους για εγγραφή απορρίφθηκε από το Συμβούλιο Εγγραφής Αρχιτεκτόνων και Πολιτικών Μηχανικών. Κατά τον χρόνο που απορρίφθηκε η αίτηση ίσχυε η Κ.Δ.Π. 41/88 η οποία ακυρώθηκε σε μεταγενέστερο στάδιο από την Κ.Δ.Π. 303/88.

Το πρωτόδικο Δικαστήριο (προσφυγές 249/88 και 500/88) ακύρωσε την απόφαση του Συμβουλίου αφού έκρινε ότι, εφόσον η επίδικη απόφαση είχε ληφθεί στο μεσοδιάστημα, το αίτημα των επεσιβλήτων έπρεπε να κριθεί σύμφωνα με το νομικό καθεστώς που ίσχυε κατά τον χρόνο εκείνο και που ήταν αυτό που καθοριζόταν από την Κ.Δ.Π. 41/88.

5

Στην επανεξέταση του θέματος οι καθ' ων η αίτηση - επεσειόντες έκριναν το αίτημα βάσει της μεταγενέστερης Κ.Δ.Π. 197/91 και απέρριψαν εκ νέου το αίτημα των επεσιβλήτων για εγγραφή. Το Ανώτατο Δικαστήριο ακύρωσε την επίδικη απόφαση για τους πιο κάτω λόγους:

10

1. Παραβίαση του δεδικασμένου που προέκυψε από τις αποφάσεις στις πιο πάνω προσφυγές.

2. Αντισυνταγματικότητα που σχετίζεται με την αρχή που υιοθετήθηκε στην υπόθεση Θεοφυλάκτου.

15

3. Έλλειψη υπόστασης της Κ.Δ.Π. 197/91 στην απουσία πρόνοιας στον εξουσιοδοτικό νόμο που παρέχει τη δυνατότητα έκδοσης δευτερογενούς νομοθεσίας με αναδρομική ισχύ.

Οι επεσειόντες υποστήριξαν ότι παρέχεται η δυνατότητα για ακύρωση εξ' υπαρχής κανονιστικής πράξης και ότι με βάση το Άρθρο 7 του περί Ερμηνείας Νόμου Κεφ. 1 παρέχεται η δυνατότητα για καθορισμό εναρκτήριας ημερομηνίας άλλης από την ημερομηνία έκδοσής της. Επίσης ανέφεραν την ύπαρξη εκκρεμώσας αγωγής ενώπιον του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας η οποία κινήθηκε από μέρους τους με σκοπό την ακύρωση της Κ.Δ.Π. 41/88.

20

25

Η Ολομέλεια του Ανωτάτου Δικαστηρίου απέρριψε την έφεση και αποφάνθηκε ότι:

1. Η αναθεωρητική δικαιοδοσία του Ανωτάτου Δικαστηρίου με βάση το Άρθρο 146 του Συντάγματος, δεν εφάπτεται σε κανένα σημείο προς την πολιτική δικαιοδοσία των Επαρχιακών Δικαστηρίων. Το κριτήριο για την ανάληψη και άσκηση δικαιοδοσίας από το κάθε Δικαστήριο εξαρτάται από το επίδικο θέμα. Η Κ.Δ.Π. 41/88 εξετάστηκε από το Ανώτατο Δικαστήριο στις πιο πάνω προσφυγές. Η απόφαση του Δικαστηρίου για συμμόρφωση προς την Κ.Δ.Π. 41/88 επικυρώθηκε στην έφεση (Α.Ε. 1066). Η ύπαρξη αγωγής ενώπιον του Επαρχιακού Δικαστηρίου δεν εμπόδιζε τη διερεύνηση οποιουδήποτε θέματος σχετιζόμενου προς την Κ.Δ.Π. 41/88 η λύση του οποίου ήταν απαραίτητη για την κρίση της νομιμότητας της επίδικης πράξης.

30

35

40

2. Το νομικό καθεστώς βάσει του οποίου έπρεπε να κριθεί το αίτημα των επεσιβλήτων καθορίστηκε τελεσίδικα στις πιο πάνω προσφυγές και έκτοτε αποτελεί θέμα δεδικασμένο. Συναφής με την

3 Α.Α.Δ. Συμβ. Εγγρ. Αρχ. & Πολ. Μηχανικών ν. Κωνσταντίνου κ.α.

αρχή του δεδικασμένου είναι και η αρχή της διάκρισης των εξουσιών όπως επεξηγείται στην Θεοδοσίου Λίμιτεδ ν. Δήμου Λεμεσού.

- 5 3. Το συμπέρασμα του πρωτόδικου Δικαστηρίου για έκδοση της Κ.Δ.Π. 197/91 έξω από το πλαίσιο του εξουσιοδοτικού νόμου είναι ορθό. Επιπρόσθετα το Άρθρο 7 του περί Εφημερίας Νόμου Κεφ. 1 δεν παρέχει εξουσιοδότηση για αναδρομική ακύρωση κανονιστικής διοικητικής πράξης.

Η έφεση απορρίπτεται με έξοδα.

- 10 Υποθέσεις που αναφέρθηκαν:

Theofylactou v Republic (1966) 3 C.L.R. 801.

Pieris v Republic (1983) 3 C.L.R. 1054.

Γενακρίτου κ.α. ν Δημοκρατίας (1992) 3 Α.Α.Δ. 497.

Θεοδοσίου Λίμιτεδ ν Δήμου Λεμεσού (1993) 3 Α.Α.Δ. 25.

- 15 Έφεση.

- 20 Έφεση εναντίον της απόφασης του Προέδρου του Ανώτατου Δικαστηρίου Κύπρου (Α. Λοΐζου, Π.) που δόθηκε στις 10 Νοεμβρίου, 1993 (Προσφυγή αρ. 906/91) με την οποία έγιναν δεκτές οι προσφυγές των εφεσιβλήτων κατά της απόρριψης του αιτήματός τους για εγγραφή τους στο Συμβούλιο Εγγραφής Αρχιτεκτόνων και Πολιτικών Μηχανικών.

Α. Δημητριάδης με Β. Λοϊζίδου (δ/δα), για τους εφεσίοντες.

- 25 *Α. Σ. Αγγελίδης και Γ. Τριανταφυλλίδης, για τους εφεσίβλητους.*

Cur. adv. vult.

ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ: Την απόφαση του δικαστηρίου θα δώσει ο Δικαστής κ. Γ. Μ. Πικής.

- 30 ΠΙΚΗΣ, Δ.: Οι εφεσίβλητοι είναι κάτοχοι του διπλώματος που προβλέπεται από την Κ.Δ.Π. 41/88 ως προσόν για

εγγραφή στο μητρώο αρχιτεκτόνων βάσει του Άρθρου 7 (1) του περί Αρχιτεκτόνων και Πολιτικών Μηχανικών Νόμου. Το αίτημά τους για εγγραφή στο μητρώο αυτό απορρίφθηκε από το Συμβούλιο Εγγραφής Αρχιτεκτόνων και Πολιτικών Μηχανικών. Με δύο επάλληλες ως προς το 5 αντικείμενο προσφυγές οι εφεσίβλητοι προσέβαλαν την απόφαση και αξίωσαν την ακύρωσή της. Οι προσφυγές τους (249/88 και 500/88) έγιναν δεκτές και η απόφαση του Συμβουλίου Αρχιτεκτόνων και Πολιτικών Μηχανικών ακυρώθηκε. Το δικαστήριο έκρινε (βλ. απόφαση στην Προσφυγή 249/88 που εκδόθηκε στις 20/1/90) ότι η ακύρωση της Κ.Δ.Π. 41/88 με την μεταγενέστερη κανονιστική πράξη - Κ.Δ.Π. 303/88 - άφησε αμετάβλητο το νομικό καθεστώς που ίσχυε κατά την χρονική περίοδο που μεσολάβησε μεταξύ των δύο πράξεων. Επομένως, εφόσον η επίδικη απόφαση είχε ληφθεί στο μεσοδιάστημα, το αίτημα των εφεσιβλήτων έπρεπε να κριθεί σύμφωνα με το νομικό καθεστώς που ίσχυε κατά το χρόνο εκείνο, και όπως αυτό καθορίστηκε από την Κ.Δ.Π. 41/88. 10

Οι καθ' ων η αίτηση δε συμμορφώθηκαν με την απόφαση του δικαστηρίου και δεν επανεξέτασαν το αίτημα των εφεσιβλήτων βάσει του νομικού καθεστώτος που καθόρισε η Κ.Δ.Π. 41/88. Αντίθετα έκριναν το αίτημα βάσει της μεταγενέστερης κανονιστικής πράξης της Κ.Δ.Π. 197/91 (βλ. επίσης Κ.Δ.Π. 244/91) και απέρριψαν εκ νέου το αίτημα των εφεσιβλήτων για εγγραφή. Με την Κ.Δ.Π. 197/91 επιχειρήθηκε η εξ υπαρχής ακύρωση της Κ.Δ.Π. 41/88. Η νέα διοικητική απόφαση, που αποτέλεσε το αντικείμενο αναθεώρησης στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας εδράζεται αποκλειστικά στην Κ.Δ.Π. 197/91 και έχει ως έρεισμα την εξαφάνιση αναδρομικά της Κ.Δ.Π. 41/88. Σημειωτέο ότι όταν εκδόθηκε η Κ.Δ.Π. 197/91, η Κ.Δ.Π. 41/88 δεν υφίστατο γιατί είχε καταργηθεί από την Κ.Δ.Π. 303/88. 20 25 30

Το Ανώτατο Δικαστήριο στην άσκηση της αναθεωρητικής του δικαιοδοσίας ακύρωσε την επίδικη απόφαση για σειρά ανεξάρτητων και αυτοτελών λόγων: 35

(α) Παραβίαση του δεδικασμένου που προέκυψε από

τις αποφάσεις στις Προσφυγές 249/88 και 500/88 ως προς το νομικό καθεστώς που έπρεπε να ισχύσει κατά την επανεξέταση του αιτήματος των εφεσιβλήτων.

- 5 (β) Παραβίαση του συνταγματικά κατοχυρωμένου δικαιώματος προσφυγής με την αναδρομική εφαρμογή νομοθετικής διατάξεως προς το σκοπό διάσωσης της εγκυρότητας διοικητικής απόφασης σύμφωνα με την αρχή που υιοθετήθηκε στην *Theofylactou v. Republic* (1966) 3 C.L.R. 801, 810.
- 10 (γ) Το ανυπόστατο της Κ.Δ.Π. 197/91 στην απουσία πρόνοιας στον εξουσιοδοτικό νόμο (Άρθρο 7 (1) (β)) που να παρέχει τη δυνατότητα έκδοσης δευτερογενούς νομοθεσίας με αναδρομική ισχύ.

- 15 Το πλιό κάτω απόσπασμα αποτελεί τον επίλογο της εφεσιβαλλόμενης απόφασης: "Η καθιερωμένη αρχή του δικαίου είναι πως καμία μεταβολή της νομοθεσίας μπορεί να επαναφέρει σε ισχύ την ακυρωθείσα, ύστερα από δικαστική απόφαση, πράξη γιατί τέτοιος νόμος θα προσέκρουε στο Σύνταγμα μια και θα πρόσβαλλε τελεσίδικη δικαστική
- 20 απόφαση".

- Οι εφεσείοντες υποστήριξαν ότι παρέχεται η δυνατότητα ακύρωσης εξ υπαρχής κανονιστικής πράξης και επικαλέστηκαν προς υποστήριξη της θέσης τους τις σχετικές αρχές του αγγλικού δικαίου που παρέχουν κάτω από ορι-
- 25 σμένες προϋποθέσεις ευχέρεια αποκήρυξης κανονιστικής πράξης ως εξ υπαρχής άκυρης. Επίσης επικαλέστηκαν τις διατάξεις του Άρθρου 7 του περί Ερμηνείας Νόμου - ΚΕΦ. 1, που αφορούν την ημερομηνία έναρξης της ισχύος κανονιστικών πράξεων και οι οποίες παρέχουν τη δυνα-
- 30 τότητα καθορισμού εναρκτήριας ημερομηνίας άλλης από την ημερομηνία έκδοσής τους. Παράλληλα επέσυραν την προσοχή μας στην εκκρεμούσα αγωγή των εφεσειόντων εναντίον της Δημοκρατίας, ενώπιον του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας (Αγωγή 2717/88) με την οποία επι-
- 35 διώκεται η κήρυξη της Κ.Δ.Π. 41/88 ως άκυρης πράξης. Πρέπει να σημειωθεί ότι η αγωγή αυτή εκκρεμούσε και

κατά το χρόνο εκδίκασης των Προσφυγών 249/88 και 500/88. Η ύπαρξή της σημειώνεται στην απόφαση του δικαστηρίου χωρίς οποιοσδήποτε συνέπειες στη διαδικασία ή στο αποτέλεσμα της δίκης.

5
10
15
20
25
30
35

Η αναθεωρητική δικαιοδοσία του Ανωτάτου Δικαστηρίου βάσει του Άρθρου 146 του Συντάγματος διαχωρίζεται θεσμικά από την πολιτική δικαιοδοσία των Επαρχιακών Δικαστηρίων. Οι δύο δικαιοδοσίες δεν εφάπτονται σε κανένα σημείο. Το κριτήριο για την ανάληψη και άσκηση δικαιοδοσίας από το κάθε δικαστήριο εξαρτάται από το επίδικο θέμα. Εφόσον το θέμα υπόκειται στη δικαιοδοσία του δικαστηρίου ενώπιον του οποίου εγείρεται, εξετάζεται κάθε νομικό και πραγματικό γεγονός που σχετίζεται με αυτό και η επίλυση του οποίου είναι αναγκαία για τη λύση της διαφοράς. Η Κ.Δ.Π. 41/88 εξετάστηκε από το Ανώτατο Δικαστήριο στις Προσφυγές 249/88 και 500/88 στο πλαίσιο της αναθεώρησης του επίδικου θέματος το αντικείμενο του οποίου ενέπιπτε στη σφαίρα της δικαιοδοσίας του. Το δικαστήριο έκρινε ότι η ύπαρξη της αγωγής ενώπιον του Επαρχιακού Δικαστηρίου δεν παρενέβαλλε οποιοδήποτε κώλυμα στη διερεύνηση των επιπτώσεων της Κ.Δ.Π. 41/88. Η απόφαση του Δικαστηρίου ότι οι εφεσεϊόντες ήταν υπόχρεοι να συμμορφωθούν με την Κ.Δ.Π. 41/88 επικυρώθηκε στην έφεση που ακολούθησε (Α.Ε. 1066 - 8/10/90). Ανεξάρτητα από το δεδिकाσμένο που εγείρεται (Βλ. *Pieris v. Republic* (1983) 3 C.L.R. 1054, *Γενακρίτου κ.α. ν. Δημοκρατίας* (1992) 3 Α.Α.Δ. 497, και *Μιχαήλ Θεοδοσίου Λίμιτεδ ν. Δήμου Λεμεσού* (1993) 3 Α.Α.Δ. 25) ως αποτέλεσμα της απόφασης στις πιο πάνω προσφυγές είμαστε σύμφωνοι με την κατάληξη ότι η ύπαρξη της αγωγής ενώπιον του Επαρχιακού Δικαστηρίου δεν έθετε οποιαδήποτε εμπόδια στη διερεύνηση οποιοδήποτε θέματος που σχετιζόταν με την Κ.Δ.Π. 41/88 και η λύση του ήταν απαραίτητη για την κρίση της νομιμότητας της επίδικης πράξης. Το ίδιο ισχύει και για τη δεύτερη προσφυγή, η απόφαση στην οποία αποτελεί το αντικείμενο της παρούσας διαδικασίας.

Ο δικηγόρος των εφεσιβλήτων υπέβαλε ότι δύο από τους λόγους που στηρίζουν την πρωτόδικη απόφαση, το δεδικασμένο και η αντισυνταγματικότητα που σχετίζεται με την αρχή που υιοθετείται στην *Theofylactou* δεν προσβάλλονται με την έφεση. Η εισήγηση είναι ορθή. Ανεξάρτητα από τη διαπίστωση αυτή θεωρούμε σωστό να τονίσουμε ότι το νομικό καθεστώς βάσει του οποίου έπρεπε να κριθεί το αίτημα των εφεσιβλήτων καθορίστηκε τελεσίδικα μεταξύ των μερών στις Προσφυγές 249/88 και 500/88 και 10 έκτοτε αποτελεί θέμα δεδικασμένο. Συναφής με την αρχή του δεδικασμένου είναι και η αρχή της διάκρισης των εξουσιών όπως επεξηγείται στην *Μιχαήλ Θεοδοσίου Λίμιτεδ* (ανωτέρω).

Τέλος, συμφωνούμε με το συμπέρασμα του πρωτοδικού δικαστηρίου ότι η Κ.Δ.Π. 197/91 εκδόθηκε έξω από το πλαίσιο του εξουσιοδοτικού νόμου. Περαιτέρω το Άρθρο 7 του ΚΕΦ. 1 δεν παρέχει εξουσιοδότηση για την αναδρομική ακύρωση κανονιστικής διοικητικής πράξης. Η εξουσία που παρέχει περιορίζεται στον καθορισμό της ημερομηνίας από την οποία τίθεται σε εφαρμογή η διάταξη. 20 Όπως ορθά επισημαίνεται στην πρωτόδικη απόφαση και διάφορη να ήταν η κρίση του δικαστηρίου στο θέμα αυτό το αποτέλεσμα θα ήταν το ίδιο ενόψει της αρχής του δεδικασμένου και της συνταγματικής κατοχύρωσης του δικαιώματος της προσφυγής (Άρθρο 146). 25

Η έφεση απορρίπτεται με έξοδα.

Η έφεση απορρίπτεται με έξοδα.